

Chủ biên: GS.TS ĐOÀN THỊ HỒNG VÂN
Tham gia biên soạn: Th.S. KIM NGỌC ĐẠT

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

NHÀ SÁCH LỚN

GS.TS. ĐOÀN THỊ HỒNG VÂN
Th.S KIM NGỌC ĐẠT

GIÁO TRÌNH

QUẢN TRỊ
XUẤT NHẬP KHẨU

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP TP.HCM
- Năm 2011 -

LỜI NÓI ĐẦU

Hơn bốn năm đã trôi qua kể từ ngày Việt Nam gia nhập WTO. Con thuyền Dân tộc đã giong buồm ra biển lớn! Muốn cập đến bến bờ vinh quang thì cả Dân tộc phải vững tay chèo. Trên cương vị công tác của mình, mỗi người đều phải có tầm nhìn chiến lược, phải năng động sáng tạo, phải biết đối nhân xử thế, đoàn kết trên dưới một lòng, phải biết làm ngoại giao, xuất nhập khẩu, kinh doanh quốc tế... giỏi.

Muốn hoạt động xuất nhập khẩu có hiệu quả, đặc biệt trong điều kiện khó khăn hiện nay – thế giới vừa trải qua cuộc khủng hoảng tài chính và suy thoái kinh tế toàn cầu, thiên tai, dịch họa hoành hành khắp nơi, để khôi phục kinh tế phải vượt qua vô vàn thách thức, cản ngại, các doanh nghiệp cần có các Nhà Quản trị xuất nhập khẩu giỏi. Chính vì vậy, một trong những môn học chính của chuyên ngành Ngoại thương là “Quản trị Xuất nhập khẩu” – môn học cung cấp cho sinh viên những kiến thức cơ bản cần thiết về quản trị kinh doanh xuất nhập khẩu, giúp họ có thể trở thành những nhà quản trị xuất nhập khẩu giỏi sau này.

Để phục vụ cho việc giảng dạy môn học theo phương pháp mới, tiên tiến, chúng tôi đã biên soạn Giáo trình “Quản trị xuất nhập khẩu”, sát với nội dung của môn học, nhằm cung cấp cho sinh viên một cách hệ thống, khoa học, đầy đủ và chi tiết các kiến thức về quản trị kinh doanh xuất nhập khẩu.

Cuốn sách được xuất bản lần đầu tiên vào năm 1992 dưới tên gọi “Tổ chức kỹ thuật ngoại thương – Những vấn đề cơ bản”. Cùng với sự lớn mạnh của chuyên ngành Ngoại thương trường Đại học Kinh tế TP.Hồ Chí Minh, trước yêu cầu của thực tế và tên môn học có những thay đổi, cuốn sách đã được sửa đổi, bổ sung, tái bản nhiều lần với những tên gọi khác nhau, như: “Những điều cần biết trong nghiệp vụ ngoại thương” – cuối 1992, “Tổ chức kỹ thuật ngoại thương” – 1993, “Kỹ thuật kinh doanh xuất nhập khẩu” – 1994, “Kỹ thuật ngoại thương” – 1996 (được tái bản 4 lần), để phục vụ bạn đọc ngày một tốt hơn. Tháng 7 năm 1999, cuốn sách

đã được Hội đồng Khoa học của Trường Đại học Kinh tế TP.Hồ Chí Minh thông qua và công nhận là giáo trình chuẩn để phục vụ cho giảng dạy môn “Kỹ thuật Ngoại thương” trong toàn trường. “Giáo trình Kỹ thuật ngoại thương” ra mắt bạn đọc lần đầu tiên vào năm 2000, từ đó đến nay được tái bản 8 lần. Nay Nhà trường đang dần chuyển sang giảng dạy theo chế độ tín chỉ, môn học “Kỹ thuật Ngoại thương” được đổi tên thành “Quản trị Xuất Nhập khẩu”. Để phục vụ cho việc dạy và học môn học này, giáo trình được biên soạn lại, nhấn mạnh thêm các kiến thức và kỹ năng quản trị, sửa đổi, bổ sung thêm các kiến thức mới.

Lần xuất bản này cuốn sách có 13 chương chính, chia thành 4 phần:

Phần I: Những kiến thức cơ bản để Quản trị xuất nhập khẩu

Phần II: Kỹ thuật đàm phán hợp đồng xuất nhập khẩu.

Phần III: Hợp đồng xuất nhập khẩu.

Phần IV: Tổ chức thực hiện hợp đồng xuất nhập khẩu.

Ngoài ra còn có Chương mở đầu và Phần phụ lục.

Giáo trình không chỉ giúp ích cho sinh viên đại học, cao học chuyên ngành Ngoại thương và các chuyên ngành khác: Kinh doanh quốc tế, Thương mại, Marketing, Quản trị kinh doanh, Bảo hiểm, trong việc nghiên cứu các môn học “Kỹ thuật ngoại thương”, “Quản trị Ngoại thương”, “Quản trị xuất nhập khẩu”... mà còn là tài liệu tham khảo bổ ích cho các doanh nghiệp trên bước đường hội nhập.

Từ khi được công nhận là giáo trình chuẩn của Nhà trường, cuốn sách đã được sửa đổi, bổ sung, tái bản nhiều lần. Trong lần tái bản này, giáo trình tiếp tục được cập nhật, bổ sung những kiến thức mới, sửa đổi cả về mặt nội dung lẫn hình thức để phục vụ bạn đọc tốt hơn. Chúng tôi rất mong nhận được sự đóng góp chân thành của quý đọc giả để giáo trình ngày càng hoàn thiện hơn nữa.

Xin trân trọng cảm ơn!

GS. TS. ĐOÀN THỊ HỒNG VÂN

MỤC LỤC

	Trang
Lời nói đầu	
Mục lục	7
Chương mở đầu	19
Phần I	
NHỮNG KIẾN THỨC CƠ BẢN ĐỂ	23
QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU	
Chương 1	25
HOẠCH ĐỊNH CHIẾN LƯỢC VÀ KẾ	
HOẠCH KINH DOANH XUẤT NHẬP	
KHẨU	
1.1 Quản trị xuất nhập khẩu	25
1.1.1 Khái niệm quản trị kinh doanh	25
1.1.2 Những khái niệm có liên quan	26
1.1.3 Quản trị xuất nhập khẩu	30
1.2 Hoạch định chiến lược	31
1.2.1 Bàn về chiến lược và các khái niệm có liên quan	31
1.2.2 Quản trị chiến lược	38
1.2.3 Hoạch định chiến lược	41
1.3 Kế hoạch kinh doanh	43
1.3.1 Kế hoạch kinh doanh	43
1.3.2 Nội dung của kế hoạch kinh doanh	47
Tóm tắt chương 1	58
Bài tập chương 1	59
Chương 2	77
INCOTERMS (International	
Commercial Terms - Các điều kiện	
thương mại quốc tế)	
2.1 Giới thiệu chung về INCOTERMS	77
2.1.1 Mục đích và phạm vi ứng dụng của Incoterms	77
2.1.2 Lịch sử phát triển của Incoterms	79
2.2 Incoterms 2010	83
2.2.1 Giới thiệu chung về Incoterms 2010	83

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

2.2.2	Hướng dẫn sử dụng từng điều kiện của Incoterms 2010	91
2.2.2.1	Các điều kiện áp dụng cho mọi phương thức vận tải, kể cả vận tải đa phương thức	91
	EXW	91
	FCA	92
	CPT	92
	CIP	93
	DAT	95
	DAP	96
	DDP	96
2.2.2.2	Các điều kiện áp dụng cho vận tải đường biển và thủy nội địa	97
	FAS	97
	FOB	98
	CFR	99
	CIF	100
2.3	Lựa chọn Incoterms	101
	Tóm tắt Chương 2	104
	Bài tập Chương 2	105
Chương 3	CÁC PHƯƠNG THỨC THANH TOÁN QUỐC TẾ CHỦ YẾU	111
3.1	Trả tiền mặt (In cash)	112
3.2	Phương thức ghi sổ (Open account)	112
3.3	Thanh toán trong buôn bán đối lưu	113
3.4	Phương thức nhờ thu (Collection)	114
3.4.1	Khái niệm	114
3.4.2	Quy trình nghiệp vụ	122
3.5	Phương thức chuyển tiền (Remittance)	126
3.5.1	Khái niệm	126
3.5.2	Hình thức chuyển tiền	127
3.5.3	Quy trình nghiệp vụ	127
3.5.4	Vận dụng	129

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

3.6	Phương thức giao chứng từ trả tiền (Cash Against Documents – CAD)	131
3.6.1	Khái niệm	131
3.6.2	Quy trình nghiệp vụ	132
3.6.3	Trường hợp áp dụng	133
3.7	Phương thức tín dụng chứng từ (Documentary Credits)	133
3.7.1	Khái niệm	134
3.7.2	Quy trình nghiệp vụ	137
3.7.3	Thư tín dụng (Letter of Credit)	141
3.7.4	Vận dụng	163
3.8	Tradecard và quy trình thanh toán mới	173
3.9	Các văn bản, qui định được áp dụng trong thanh toán quốc tế	176
3.9.1	Qui tắc và thực hành thống nhất về tín dụng chứng từ (UCP)	176
3.9.2	Qui tắc thống nhất về nghiệp vụ nhờ thu	181
3.9.3	Qui tắc thống nhất hoàn trả liên hàng theo tín dụng thư	182
3.9.4	ISP 98	182
3.9.5	ISPB 645	182
3.9.6	Phụ lục của UCP về xuất trình chứng từ điện tử (eUCP)	183
3.9.7	Quy trình kỹ thuật nghiệp vụ Thanh toán Thư tín dụng chứng từ và Nhờ thu kèm chứng từ	184
	Tóm tắt Chương 3	186
	Bài tập Chương 3	187
Phần II	KỸ THUẬT ĐÀM PHÁN HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	193
Chương 4	NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ ĐÀM PHÁN	195
4.1	Khái niệm	195
4.2	Những nguyên tắc cơ bản của đàm phán	196

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

4.3	Những điểm cần lưu ý và những sai lầm cần tránh trong đàm phán	200
4.3.1	Những điểm cần lưu ý	200
4.3.2	Những sai lầm cần tránh trong đàm phán	202
4.4	Các kiểu đàm phán	203
4.4.1	Các phong cách tiếp cận vấn đề	203
4.4.2	Các kiểu đàm phán	205
4.5	Tiêu chuẩn của một nhà đàm phán giỏi	218
	Tóm tắt Chương 4	220
	Bài tập Chương 4	221
Chương 5	QUÁ TRÌNH ĐÀM PHÁN HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	223
5.1	Giai đoạn 1- Giai đoạn chuẩn bị	223
5.1.1	Chuẩn bị chung cho mọi cuộc đàm phán hợp đồng xuất nhập khẩu	224
5.1.2	Những công việc cần chuẩn bị trước một cuộc đàm phán cụ thể:	241
5.2	Giai đoạn 2- Giai đoạn tiếp xúc	251
5.3	Giai đoạn 3- Giai đoạn đàm phán	252
5.4	Giai đoạn 4- Giai đoạn kết thúc – Ký kết hợp đồng	255
5.5	Giai đoạn 5 – Giai đoạn rút kinh nghiệm	256
	Tóm tắt Chương 5	257
	Bài tập Chương 5	258
Chương 6	KỸ THUẬT ĐÀM PHÁN HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	259
6.1	Đàm phán bằng thư	260
6.1.1	Hình thức của một thư thương mại	260
6.1.2	Cách viết thư thương mại	262
6.1.3	Những lưu ý khi viết E-mail	277
6.2	Đàm phán bằng cách gặp mặt trực tiếp	278
6.2.1	Nội dung đàm phán hợp đồng xuất nhập khẩu	279

6.2.2	Kỹ thuật đàm phán	279
	Tóm tắt Chương 6	295
	Bài tập Chương 6	296
Phần III	HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	297
Chương 7	HỢP ĐỒNG MUA BÁN HÀNG HOÁ QUỐC TẾ	299
7.1	Giới thiệu khái quát về hợp đồng mua bán hàng hoá quốc tế.	299
7.1.1	Khái niệm	299
7.1.2	Phân loại hợp đồng mua bán hàng hoá quốc tế	301
7.1.3	Kết cấu của hợp đồng một văn bản.	304
7.2	Nội dung các điều kiện và điều khoản của một hợp đồng mua bán hàng hoá quốc tế.	306
7.2.1	Tên hàng (Commodity).	306
7.2.2	Chất lượng (Quality).	307
7.2.3	Số lượng (Quantity).	312
7.2.4	Giao hàng (Shipment/ Delivery).	315
7.2.5	Giá cả (Price)	319
7.2.6	Thanh toán (Settlement payment)	322
7.2.7	Bao bì và ký mã hiệu (Packing and marking)	325
7.2.8	Bảo hành (Warranty)	327
7.2.9	Phạt và bồi thường thiệt hại (Penalty)	328
7.2.10	Bảo hiểm (Insurance)	329
7.2.11	Bất khả kháng (Force majeure)	329
7.2.12	Khiếu nại (Claim)	330
7.2.13	Trọng tài (Arbitration)	330
7.3	Một số hợp đồng để sinh viên tham khảo	331
7.3.1	Hợp đồng xuất khẩu gạo	331
7.3.2	Hợp đồng nhập khẩu phân bón	341
	Tóm tắt Chương 7	349

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

Bài tập Chương 7	350
Chương 8 HỢP ĐỒNG GIA CÔNG QUỐC TẾ	363
8.1 Khái niệm gia công	363
8.2 Qui định của Nhà nước Việt Nam về hoạt động gia công	365
8.3 Phân loại	371
8.3.1 Theo quyền sở hữu nguyên vật liệu trong quá trình sản xuất sản phẩm	371
8.3.2 Xét về mặt giá cả gia công	371
8.3.3 Xét về mức độ cung cấp nguyên liệu, phụ liệu	372
8.3.4 Theo loại hình sản xuất	372
8.4 Hợp đồng gia công quốc tế	372
8.4.1 Khái niệm	372
8.4.2 Nội dung hợp đồng gia công	373
8.5 Những vấn đề cần chú ý trong gia công quốc tế.	378
Tóm tắt chương 8	389
Bài tập chương 8	390
Chương 9 HỢP ĐỒNG CHUYỂN GIAO CÔNG NGHỆ	405
9.1 Công nghệ và những vấn đề có liên quan	405
9.1.1 Định nghĩa công nghệ	405
9.1.2 Phân loại công nghệ	409
9.1.3 Nguồn gốc công nghệ	410
9.1.4 Thị trường và các luồng công nghệ	410
9.2 Chuyển giao công nghệ (CGCN)	411
9.2.1 Khái niệm CGCN	411
9.2.2 Các khái niệm liên quan đến CGCN	414
9.2.3 Phân loại hoạt động CGCN	416
9.2.4 Cơ sở pháp lý cho hoạt động CGCN vào Việt Nam	417
9.3 Hợp đồng chuyển giao công nghệ	418

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

9.3.1	Khái niệm	418
9.3.2	Nội dung của hợp đồng CGCN	419
9.4	Hợp đồng mẫu về CGCN của ESCAP	427
	Tóm tắt Chương 9	445
	Bài tập Chương 9	446
Phần IV	TỔ CHỨC THỰC HIỆN HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	447
Chương 10	TỔ CHỨC THỰC HIỆN HỢP ĐỒNG XUẤT NHẬP KHẨU	449
10.1	Tổ chức thực hiện hợp đồng xuất khẩu	450
10.1.1	Làm thủ tục xuất khẩu theo qui định của Nhà nước	450
10.1.2	Thực hiện những công việc bước đầu của khâu thanh toán	452
10.1.3	Chuẩn bị hàng hoá để xuất khẩu	453
10.1.4	Kiểm tra hàng xuất khẩu	455
10.1.5	Làm thủ tục hải quan	456
10.1.6	Thuê phương tiện vận tải	456
10.1.7	Giao hàng cho người vận tải	458
10.1.8	Mua bảo hiểm cho hàng hóa xuất khẩu	463
10.1.9	Lập bộ chứng từ thanh toán	465
10.1.10	Khiếu nại	466
10.1.11	Thanh lý hợp đồng	467
10.2	Tổ chức thực hiện hợp đồng nhập khẩu	467
10.2.1	Làm thủ tục nhập khẩu theo qui định của Nhà nước	467
10.2.2	Thực hiện những công việc bước đầu của khâu thanh toán	468
10.2.3	Thuê phương tiện vận tải	479
10.2.4	Mua bảo hiểm	479
10.2.5	Làm thủ tục hải quan	479
10.2.6	Nhận hàng	480
10.2.7	Kiểm tra hàng nhập khẩu	482
10.2.8	Khiếu nại	483

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

10.2.9	Thanh toán	486
10.2.10	Thanh lý hợp đồng	486
	Tóm tắt Chương 10	487
	Bài tập Chương 10	488

Chương 11 CÁC CHỨNG TỪ CHỦ YẾU TRONG KINH DOANH XUẤT NHẬP KHẨU

11.1	Hóa đơn thương mại	489
11.1.1	Bản chất, công dụng	489
11.1.2	Qui định của UCP về hóa đơn thương mại	490
11.1.3	Những điểm cần lưu ý khi lập và kiểm tra hoá đơn thương mại	491
11.2	Vận đơn đường biển (B/L)	492
11.2.1	Bản chất, công dụng, phân loại B/L	492
11.2.2	Qui định của UCP về vận tải đơn đường biển	496
11.2.3	Những nội dung cần lưu ý khi lập và kiểm tra B/L	503
11.3	Chứng từ bảo hiểm	505
11.3.1	Bản chất, nội dung của chứng từ bảo hiểm	505
11.3.2	Qui định của UCP về chứng từ bảo hiểm	506
11.3.3	Những nội dung cần lưu ý khi kiểm tra chứng thư bảo hiểm	509
11.4	Giấy chứng nhận chất lượng	511
11.5	Giấy chứng nhận số lượng/ Trọng lượng	511
11.5.1	Bản chất	511
11.5.2	Những nội dung cần lưu ý khi kiểm tra giấy chứng nhận số lượng/ trọng lượng	511
11.6	Giấy chứng nhận xuất xứ (C/O)	512
11.6.1	Bản chất, nội dung	512
11.6.2	Các loại C/O	512
11.6.3	Những nội dung cần lưu ý khi lập và kiểm tra C/O	519

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

11.7	Giấy chứng nhận kiểm dịch và giấy chứng nhận vệ sinh	519
11.8	Phiếu đóng gói	520
	Tóm tắt Chương 11	525
	Bài tập Chương 11	526
Chương 12	NGHIỆP VỤ HẢI QUAN	529
12.1	Hải quan, chức năng, nhiệm vụ của Hải quan	529
12.1.1	Hải quan	529
12.1.2	Chức năng, nhiệm vụ của Hải quan	531
12.2	Vai trò của Hải quan	533
12.3	Xu hướng phát triển của Hải quan thế giới và các Công ước, Hiệp định quốc tế có liên quan	535
12.3.1	Xu hướng phát triển của Hải quan trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế	535
12.3.2	Các Công ước, Hiệp định quốc tế về Hải quan	536
12.4	Cơ sở pháp lý cho hoạt động của Hải quan Việt Nam	543
12.4.1	Các Công ước, Hiệp định Quốc tế mà VN đã ký kết và Tham gia	544
12.4.2	Pháp luật Việt Nam về Hải quan và liên quan đến Hải quan	544
12.5	Nghiệp vụ Hải quan	552
12.5.1	Nghiệp vụ kiểm tra, giám sát Hải quan	552
12.5.2	Nghiệp vụ kiểm soát Hải quan	572
12.5.3	Nghiệp vụ xử lý tố tụng Hải quan	573
12.6	Hải quan điện tử	574
	Tóm tắt Chương 12	585
	Bài tập Chương 12	586
Chương 13	CÁC TRANH CHẤP, BẤT ĐỒNG TRONG HOẠT ĐỘNG XUẤT NHẬP KHẨU VÀ CÁCH GIẢI QUYẾT	587
13.1	Những bất đồng, tranh chấp trong hoạt	587

QUẢN TRỊ XUẤT NHẬP KHẨU

	động xuất nhập khẩu	
13.1.1	Những tranh chấp, bất đồng trong quá trình thực hiện hợp đồng xuất nhập khẩu hàng hóa	587
13.1.2	Những tranh chấp phát sinh trong quá trình thực hiện HĐ gia công quốc tế	588
13.1.3	Những tranh chấp phát sinh trong quá trình thực hiện Hợp đồng chuyển giao công nghệ	589
13.1.4	Những tranh chấp trong quá trình thực hiện các hợp đồng vận tải, giao nhận quốc tế.	590
13.2.5	Các tranh chấp khác.	590
13.2	Những biện pháp phòng ngừa các tranh chấp trong hoạt động xuất nhập khẩu	590
13.2.1	Làm tốt khâu đàm phán, soạn thảo-ký kết hợp đồng xuất nhập khẩu	590
13.2.2	Bàn bạc, soạn thảo kỹ những tình huống bất khả kháng, miễn trách, khó khăn trở ngại dẫn đến phải điều chỉnh, sửa đổi lại hợp đồng.	591
13.2.3	Tổ chức quá trình thực hiện hợp đồng một cách khoa học, hợp lý	598
13.3	Giải quyết tranh chấp, bất đồng trong hoạt động xuất nhập khẩu	598
13.3.1	Các phương thức mang tính tài phán	599
13.3.2	Các phương thức không mang tính tài phán	609
13.4	Luật áp dụng	612
13.4.1	Đôi nét về các hệ thống luật	612
13.4.2	Luật áp dụng	616
13.4.3	Qui chế pháp lý quốc tế cho hợp đồng xuất nhập khẩu	620
13.5	Khuyến nghị cách soạn thảo điều khoản trọng tài	625
13.5.1	Điều khoản trọng tài qui chế	625

13.5.2	Điều khoản trọng tài vụ việc	626
13.5.3	Những điểm cần lưu ý khi soạn thảo điều khoản trọng tài quốc tế	629
13.6	Giải quyết tranh chấp tại Việt Nam	635
13.6.1	Toà án kinh tế	636
13.6.2	Trung tâm trọng tài quốc tế Việt Nam	640
13.6.3	Các trung tâm trọng tài khác của Việt Nam	648
13.6.4	Giới thiệu về Luật Thương mại của nước CHXHCN Việt Nam	649
13.6.5	Giới thiệu về Pháp lệnh Trọng tài Thương mại	649
	Tóm tắt Chương 13	651
	Bài tập Chương 13	653
Phần V	PHỤ LỤC	657
	Phụ lục 1	659
	Phụ lục 2	663
	Phụ lục 3	664
	Phụ lục 4	665
	Tài liệu tham khảo chính	672

"Muốn chơi đúng điệu, hãy học luật chơi"

Gia nhập WTO đồng nghĩa với việc hội nhập sâu rộng hơn vào nền kinh tế thế giới, đẩy mạnh hoạt động giao thương quốc tế, trong đó có hoạt động xuất nhập khẩu, để đất nước phát triển hơn, người dân ấm no, hạnh phúc hơn. Muốn làm xuất nhập khẩu hiệu quả, thì phải có các Nhà Quản trị xuất nhập khẩu giỏi. Chính vì vậy, "Quản trị xuất nhập khẩu" là một môn học chính của chuyên ngành Ngoại thương và mọi sinh viên ngoại thương đều cần nắm vững môn học này.